

Faktaark om straffegjennomføring med elektronisk kontroll, mars 2013

Økt bruk av varetekt og flere utenlandske innsatte har ført til kapasitetsutfordringer i kriminalomsorgen, med høy kapasitetsutnyttelse i fengslene. Elektronisk kontroll bidrar til å øke kapasiteten og til å bedre innholdet i straffegjennomføringen. Ordningen er et tiltak for å øke kvaliteten i straffegjennomføringen, gjennom å gi domfelte mulighet til å ivareta sine sosiale og økonomiske forpliktelser og dermed bidra til å redusere tilbakefall til ny kriminalitet.

Straffegjennomføring med elektronisk kontroll ble høsten 2008 etablert som en prøveordning i seks fylker med en kapasitet tilvarende 130 plasser. Kapasiteten ble i 2010 utvidet til 150 plasser grunnet stor etterspørsel i Oslo og Rogaland. I 2011 ble tilbudet om elektronisk kontroll utvidet til 4 nye fylker og kapasiteten økt med ytterligere 65 plasser, og i 2012 til Oppland fylke med 6 plasser. Dette innebærer at den totale kapasiteten på elektronisk kontroll i dag er 221 plasser i til sammen 11 fylker; Oslo, Akershus, Vestfold, Hedmark, Oppland, Agderfylkene, Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane og Troms. I mai 2013 utvides ordningen til Nordland fylke med til sammen 16 plasser.

I perioden september 2008 til og med 2012 har over 8100 domfelte søkt om å få sone fengselsstraffen med elektronisk fotlenke. Over 4400 har allerede gjennomført straffen på denne måten. Av disse har bare 216 blitt overført til fengsel etter brudd på reglene. Dette er en andel på under 5 % og er svært lavt. De fleste tilfellene skyldes inntak av mindre mengder alkohol eller brudd på avtaler med kriminalomsorgen.

Tall for straffegjennomføring med elektronisk kontroll for perioden
1.9.2008 – 2012:

Tall for straffegjennomføring med elektronisk kontroll, hele landet 2008-2012						
År	2008	2009	2010	2011	2012	Totalt
Søknader mottatt	458	1537	1505	1922	2768	8190
Elektronisk kontroll iverksatt	99	784	1001	1064	1487	4435
Overført fengsel pga brudd	5	27	47	56	81	216

Målgruppe

Målgruppen for denne straffegjennomføringsformen er domfelte med inntil 4 måneder idømt fengselsstraff, eller har inntil 4 måneder gjenstående soningstid til forventet prøveløslatelse.

Elektronisk kontroll skal ikke innvilges der det anses utilrådelig, og hovedregelen er at domfelte dømt for vold- eller seksuallovbrudd ikke skal innvilges slik soning. Domfelte gis mulighet for å etablere eller opprettholde sine økonomiske og sosiale forpliktelser, gjennom å gå på jobb eller være i utdanning og ha samvær med familie og barn. Dersom det er medlemmer i husstanden over 18 år må disse samtykke til at domfelte kan gjennomføre straffen i hjemmet med elektronisk kontroll.

For unge under 18 år (på tidspunkt for vedtak) har kriminalomsorgen en vurderingsplikt for elektronisk kontroll. Overføring til elektronisk kontroll kan innvilges uavhengig av straffens lengde, hvor lenge det er igjen til forventet løslatelse og type lovbrudd. Hittil har ingen domfelte under 18 år gjennomført straff med elektronisk kontroll.

Innhold og kontroll

Kriminalomsorgen har det totale ansvar for administrasjon og drift av ordningen. Virksomheten er administrativt underlagt et friomsorgskontor, i nært samarbeid med fengslene. Bemanningen er tverrfaglig med både fengselsfaglig og sosialfaglig kompetanse.

En viktig del av straffegjennomføring med elektronisk kontroll er at den domfelte kan opprettholde arbeid eller skole eller annen aktivisering under straffegjennomføringen. Det er derfor et krav at domfelte skal være aktivisert i et minimum antall timer per uke. Dette kan innebære arbeid, skolegang, studier, behandling, kursvirksomhet og lignende. I tillegg til denne aktiviseringen er domfelte pålagt å møte jevnlig for kriminalomsorgen for å sikre en tett, faglig oppfølging. Møtene kan bestå i deltakelse i faglig virksomhet, individuelle samtaler eller andre hensiktsmessige tiltak.

Den som gjennomfører straff med elektronisk kontroll, fullbyrder ubetinget fengselsstraff, og det er etablert et kontrollregime som ivaretar nettopp dette. Kontrollen er så omfattende at uregelmessigheter blir oppdaget og nødvendige restriktive beslutninger treffes døgnet rundt, alle dager i uken. Brudd på gjennomføringen håndteres effektivt, om nødvendig ved umiddelbar innsettelse i fengsel. Det er et totalforbud mot inntak av rusmidler i enhver form.

I tillegg til det elektroniske utstyret blir kontrollen med domfelte bli utført gjennom uanmeldte kontrollbesøk i hjemmet og på sted for sysselsetting, urin- og utåndingsprøver og de obligatoriske oppmøtene for kriminalomsorgen.

Evaluering

Prøveprosjektet med elektronisk kontroll har blitt evaluert. Kriminalomsorgens utdanningssenter (KRUS) har levert fem devalueringssrapporter med et organisasjonsmessig fokus, for å kvalitetssikre driften underveis. I tillegg har KRUS levert to større hovedevalueringer om brukerperspektivet som ble publisert i første halvår av 2012. Disse ligger tilgjengelig på nettsiden krus.no. Det er gjennomført en tilbakefallsundersøkelse fra 2008 og 2009 som viser at kun 10 % av de som har gjennomført elektronisk kontroll blir domfelt for ny kriminalitet innen to år. KRUS har også gjennomført kvalitetsmålinger, hvor domfelte i anonymisert form gir tilbakemeldinger om hvordan de har opplevd straffegjennomføringen. Resultatene av evalueringene og målingene er svært positive.

Internasjonal praksis

Svært mange land både i og utenfor Europa bruker i dag elektronisk kontroll som et ledd i strafferettspleien. Dette kan være som straffegjennomføringsform, selvstendig straffereaksjon, ved permisjon og frigang, som varetektssurrogat, i åpne fengsler og som omvendt voldsalarm.

Blant annet kan Sverige og Danmark vise til gode erfaringer med elektronisk kontroll som straffegjennomføringsform gjennom mange år, og evalueringer som viser svært gode resultater, også når det gjelder å redusere risikoen for tilbakefall til ny kriminalitet.

For øvrig varierer løsningene i både innhold, målgruppe og valg av teknologi. De nordiske landene har en forholdsvis lik tilnærming til denne straffegjennomføringsformen, som i stor grad skiller seg fra enkelte andre land i Europa. "Den skandinaviske modellen" med elektronisk kontroll innebærer en tett faglig oppfølging og kontroll av domfelte, og har høstet gode erfaringer og internasjonal anerkjennelse.